

مبانی جامعه‌شناختی توسعه علمی در ایران

علیرضا سمیعی اصفهانی^۱ و عبدالرضا فتحی مظفری^۲

چکیده

اهمیت روزافزون علم در جهان معاصر، و نتایج و عوارض اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی آن سبب گشته که روابط علم با جامعه از دیدگاه‌های مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. پرسش‌هایی از این قبیل که: علم چیست؟ چه شرایطی برای توسعه علمی ضروری است؟ چه رابطه‌ای میان علم و جامعه وجود دارد؟ چگونه علم بر ارزشها، ساخت طبقاتی، شیوه زندگی، تصمیم‌گیری سیاسی و شیوه‌های نگرش به جهان مؤثر واقع می‌شوند؟ و به همین ترتیب چگونه جامعه بر رشد و توسعه علم اثر دارد؟ جامعه‌شناسان را بر آن داشته تا روابط میان شناخت‌های علمی را با محیط‌های اجتماعی و جامعه نشان دهند و به انجام بررسی‌هایی در زمینه ماهیت اجتماعی شناخت علمی و عوامل اجتماعی مشروط‌کننده رشد و توسعه علمی بپردازند. در این نوشتار با استفاده از رویکرد معرفت‌شناسانه جامعه‌شناسی تاریخی و سیاسی سعی بر آن است که به بررسی بنیانهای اجتماعی و نهادهای مقوم معرفت و علم در ایران پرداخته شود و ریشه‌های جامعه‌شناختی معرفت علمی در ایران مورد بررسی قرار گیرد. همچنین به مقایسه مبانی جامعه‌شناسی علمی در ایران (اسلام) و غرب پرداخته می‌شود. در واقع ما در این نوشتار در پی پاسخ به این پرسش هستیم که مبانی جامعه‌شناختی معرفت و علم در ایران چیست؟ و بسترهای اجتماعی چگونه می‌توانند به گسترش معرفت و علم در ایران کمک کنند؟ در نهایت اینکه با توجه به رویکرد جامعه‌شناختی آیا امکان یا امتناع دستیابی به علوم انسانی و اجتماعی بومی و اسلامی میسر خواهد بود؟ روش تحقیقی که در این پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش تبیینی - توصیفی است.

واژگان مهم: علم، جامعه‌شناسی علم، توسعه علمی، گروه‌های اجتماعی

^۱استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه یاسوج asamiei@mail.yu.ac.ir

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه یاسوج rezafathi44@yahoo.com